

תוס' ד"ה ואחות אשתו

1. תוס' (ב,א) ד"ה ואחות אשתו, עד "וגבי קטן"
2. פסקי הרא"ש (אות ב') וקרבן נתנאל אות א.
3. תוס' ישנים מן "וא"ת אמאי לא תנא
4. שיעורי רבי אליהו ברוך אות לה [א] (skipping ד"ה ויש להעיר), ושם [ב] ד"ה אמנם.
5. שיעורי רבי אליהו ברוך אות מא [א] ושם [ג] ד"ה ומבואר היטב עד "אלא שעדיין".

Goal of shiur

1. To explain why our 'תוס' doesn't ask שגדה תפטור הצרה while other ראשונים ask the question that way.
2. To defend the רבי אליהו רעק"א וקרבן נתנאל from the questions of the ברוך אות מא

תוספות ישנים

וא"ת³⁵ אמאי לא תנא הכא נדה שפוטרת צרתה כגון שהיתה נדה בעת שנפלה ליבום, ולקמן³⁶ אמרי כל יבמה שאין אני קורא בה בשעת נפילה יבמה יבא עליה הרי היא כאשת אח שיש לה בנים ואסורה. וי"ל דלא מצי למיתנייה משום דבגמי³⁷ לפי' להו מאחות אשה ואמרי' מה אחות אשה מיוחדת שהיא <ערוה וכו', ונדה> אינה קרויה ערוה שאסורה לכל <ואינה אסורה לזה> יותר מלזה,³⁸ וגם כי יש לה התר על ידי טבילה ומקרי' יבמה יבא עליה, והני אין להו התר.³⁹ ועוד י"ל דהא דאמרי' כל יבמה שאני⁴⁰ קורא בה בשעת נפילה וכו' היינו משום דכתו'⁴¹ דרכיה דרכי <נועם>, ומ"ה אין אנו ממתניין עד שתהא מותרת ליבם, אבל נדה אין זאת חשובה המתנה, שגם נשוחינו אנו ממתניין עד שיטבולו.

לָדָה. [א] תּוֹסֵי דִייהּ וּאָחוּת אַשְׁתּוּ. אִין
לְהַקְשׁוֹת דְּנַדָּה תַּאֲסַר לִיבָם
אַעֲיֵיפּ שְׁמַטְהֵרָה אַחֲיִיכּ כְּמוֹ אָחוּת אַשְׁתּוּ שְׁאִין
מִתִּיבַמַּת אַפִּי מִתָּה אַשְׁתּוּ אַחֲרֵי כֵן. כּוּונַת
הַתּוֹסֵי לְהַא דְּתַנֵּן לְקַמֵּן (ל. א.) דְּאָחוּת אַשְׁתּוּ
פְּטוּרָה מִיבּוֹם אֶפְי לְאַחַר מִיתַת אַשְׁתּוּ, וְהֵינּוּ
מִדִּין נְאֻסְרָה, וְכַדְאֻמֵּר רַב לְקַמֵּן (ל. א.), דְּכָל
יְבָמָה שְׁאִין אֲנִי קוֹרָא בַּהּ בְּשַׁעַת נְפִילָה יְבָמָה
יְבוּא עֲלֵיהּ הֲרִי הִיא כְּאִשְׁתּוּ אַח שֵׁישׁ לוֹ בְּנִים
וְאֻסְרָה.

וַיֵּשׁ לְדוֹן הָאֵם כּוּונַתָּם לְהַקְשׁוֹת רַק מִדִּין
נְאֻסְרָה, שְׁתַּהֲא נֹדָה אֻסְרָה לְהַתִּיבָם אֶפְי
לְאַחַר שְׁתַּטְהֵרָה, אוֹ דְּכוּונַתָּם לְהַקְשׁוֹת דְּנַדָּה
תַּחֲשַׁב עֲרוּהּ גְּמוּרָה לְעֵינֵן שְׁתִּיפְטוּר מִן הַחֲלִיצָה
וּתְפַטוּר אֶת צִרְתָּהּ כְּאִחַת מְכַל הָעֵרִיּוֹת.

וּמִצִּינּוּ ב' דְּרִכִּים בּוּזָה, דְּהַנָּה בְּתוֹסְפוֹת יִשְׁנִים
[הַשְּׁלֵם] הִקְשׁוּ נְמִי כְּקוּשִׁית הַתּוֹסֵי
וּז"ל, וְאִתְּ אַמְאִי לֹא תִנָּא הִכָּא נֹדָה שְׁפוּטֵרַת
צִרְתָּהּ כְּגוֹן שְׁהִיתָה נֹדָה בַּעַת שְׁנַפְלָה לִיבּוֹם
וּלְקַמֵּן אַמְרִינֵן כָּל יְבָמָה שְׁאִין אֲנִי קוֹרָא בַּהּ וְכוּ',
עַכ"ל, וְכֵן הִקְשָׁה בְּתוֹסֵי מְהֵרָם וּר"פ לְקַמֵּן (ט,
א ד"ה מְאִי אִירִיא) דְּלִיתַנִּי נְמִי נֹדָה בְּמִתַּנִּי, עֵי"שׁ.
וּמְבוּאָר בְּדַבְרֵיהֶם דְּהַקּוּשִׁיא הִיא שְׁתַּהֲא נֹדָה
פּוּטֵרַת צִרְתָּהּ כְּשֹׂאֵר כָּל הָעֵרִיּוֹת דְּמִתַּנִּי. וְעוּד
מְבוּאָר בְּדַבְרֵיהֶם, דְּקָשִׁיא לְהוּ שְׁתַּהֲא נֹדָה

פְּטוּרָה מִן הַחֲלִיצָה, דְּהָא בְּמִתַּנִּי לֹא שְׁנִינּוּ אֲלֵא
עֵרִיּוֹת שְׁפְטוּרָת מִן הַחֲלִיצָה, וְכַדְתַּנֵּן פּוּטֵרָת
צִרְתֵּיהֶן מִן הַחֲלִיצָה, וְכָל שַׁכְּן אֶת עֲצָמָן.

וַיֵּשׁ לְהַעִיר, דְּהָא בְּגַמְי' לְקַמֵּן (ג. ב.) מְבוּאָר דְּלֹא
תַּנִּי בְּמִתַּנִּי צִרְתּוּ סוּטָה וְצִרְתּוּ אִילוּנִית מִפְּנֵי
שְׁאִינֵן בְּצִרְתּוּ צִרְהּ, וְאִיכּ מְאִי קָשִׁיא לְהוּ דְּנִיתַנִּי
נֹדָה בְּמִתַּנִּי, וְהִלָּא נֹדָה אִינָה בְּצִרְתּוּ צִרְהּ, מְשׁוּם
דְּלֹא שֵׁיךְ לֹמַר בַּהּ הִלְכָה הַצִּרְהּ וְנִישַׁאֲתָ לְאַחַד
מִן הָאֲחִין, מֵאַחַר שְׁהִיא אֻסְרָה לְכָל הָאֲחִין⁴².
וְכֵן כְּתַב ר"ת בְּסִפְרֵי הַיִּשְׁרָה (חֶלֶק הַשְּׁרִי"ת ס"פ אֹת
ד') דְּלֹא מִצִּינּוּ מִקּוּר לֹמַר דְּנַדָּה מִתִּיבַמַּת,
וְהוֹסִיף וּז"ל, וְאִתְּ מְט"ו וְלֹא י"ו, לְפִי שְׁאִינָה
בְּצִרְתּוּ צִרְהּ, עַכ"ל, וְכוּונַתּוּ דְּאִין לְהוֹכִיחַ מְהָא
דְּלֹא תַנִּי לְהַ בְּמִתַּנִּי, כִּיּוֹן דְּהָא דְּלֹא תַנִּי לְהַ
הֵינּוּ לְפִי שְׁאִינָה בְּצִרְתּוּ צִרְהּ⁴³.

וּבְאִמַּת יְעוּיִין בְּתַשְׁבְּ"ץ (ח"ב ס"י ר"ס)
וּבְתַרְוֵה"ד (ס"י ר"ט), שְׁלֹא הִקְשׁוּ
דְּלִיתַנִּי נֹדָה בְּמִתַּנִּי, אֹלַם מ"מ הִקְשׁוּ בְּשֵׁם
הַתּוֹסֵי אַמְאִי נֹדָה אִינָה פּוּטֵרַת צִרְתָּהּ. [וּצ"ל
דְּלֹא הִקְשׁוּ דְּלִיתַנִּי לְהַ בְּמִתַּנִּי לְפִי שְׁאִינָה בְּצִרְתּוּ
צִרְהּ וְכַנִּי⁴⁴]. וּבְסִפְרֵי הַיִּשְׁרָה לְר"ת (ש"ס אֹת א'
וְאוֹת ד') מְתַבָּאָר, שַׁכְּן הִקְשָׁה רְבִינּוּ אֲפֵרִים לְר"ת.

עַכ"פּ מְבוּאָר בְּדַעַת הַנֶּךְ רֵאשׁוּנִים, דְּס"ד
דְּנַדָּה תַּהֲא עֲרוּהּ לִיבּוֹם כְּכָל שְׂאֵר
עֵרִיּוֹת, וּמִסְתַּבֵּר דְּהֵינּוּ טַעְמָא מְשׁוּם דְּנַדָּה
בְּכָלֵל הִיקְשִׁיא דְּרַבִּי יוֹנָה הִיא (לְקַמֵּן ח. א. נד. ב.)
כְּכָל הָעֵרִיּוֹת⁴⁵.

וְהַנָּה הַתּוֹסֵי לֹא הָעֵמִידוּ קוּשִׁיתָם דְּלִיתַנִּי
נֹדָה בְּמִתַּנִּי, אֹלַם הִיָּה מְקוּם לְדַקְדֵּק
דְּכוּונַתָּם נְמִי לְהַקְשׁוֹת כֵּן, דָּאֵם כָּל קוּשִׁיתָם הִיא
רַק שְׁבַנְדָּה יְהָא דִּין נְאֻסְרָה, אִיכּ לְמָה הָעֵמִידוּ
קוּשִׁיתָם אַמְתַּנִּי דִּידֵן, וְלֹא הִמְתִּינוּ לְהַקְשׁוֹת
כֵּן בְּסוּגִיא לְקַמֵּן (ל. א.) לְגַבִּי דִּין נְאֻסְרָה. וְכֵן
יֵשׁ לְדַקְדֵּק קִצַּת מְלִשׁוֹן הַתּוֹסֵי שְׁכַתְּבוּ אִין
לְהַקְשׁוֹת וְכוּ', וּמְשַׁמַּע שְׁהִיא קוּשִׁיא אַמְתַּנִּי
דְּלִיתַנִּי בַּהּ נְמִי נֹדָה, דָּאֵם כָּל הַנִּידוֹן הוּא דְּנַדָּה
תַּאֲסַר לִיבָם, אִיכּ מֵאֵן לִימָא לֵן דְּאִינָה נְאֻסְרָת
שְׁהוּצֻרְכוּ לְהַקְשׁוֹת בְּטַעַם הַדְּבָר⁴⁶.

[ב] אַמְנָם מְסַתִּימַת לְשׁוֹן הַתּוֹסֵי וְהֵרָא"שׁ
מְשַׁמַּע שְׁלֹא כְּדַבְרֵי הָרֵאשׁוּנִים,
שְׁהֵרִי הַתּוֹסֵי וְהֵרָא"שׁ לֹא הוֹזִכִּירוּ כְּלָל בְּקוּשִׁיתָם
דְּנַדָּה תְּפַטֵּר מַחֲלִיצָה אוֹ תְּפַטוּר צִרְהּ, וְרַק
הִקְשׁוּ שִׁיָּהּ בַּהּ דִּין נְאֻסְרָה, וְכֵן דְּקַדֵּק בְּשִׁיעוּרֵי
הַגְּרָב"ד (ס"י ב') בְּשֵׁם הַגְּרָב"ח, דְּמָמָה שְׁהִקְשׁוּ

הַתּוֹסֵי דְּנַדָּה 'תַּאֲסַר' לִיבָם, וְלֹא הִקְשׁוּ שְׁתִּיפְטוּר,
מְשַׁמַּע דְּחֲלִיצָה מִיָּהּ בְּעִיא.

לְהֵדִיא דְּהַךְ מִלְתָּא דָּאֵם בַּעֲלָה קְנָאָה לֹא שֵׁיךְ
כְּלָל לְהַא דְּבַנְדָּה לִיכָא דִּין נְאֻסְרָה⁷⁰.

וּמְכַל הַלִּין מְבוּאָר דְּאִין כּוּונַת הַתּוֹסֵי לְתַרְץ
הַקּוּשִׁיא שְׁהִקְשׁוּ בְּתַחֲלִילָה, אֲלֵא בְּאוֹ
לְהוֹסִיף בּוּזָה, דְּאֶפְי לְאַחַר דְּאֻמְרִינֵן דְּלֹא שֵׁיךְ
בְּנֹדָה דִּין נְאֻסְרָה, מ"מ הִיָּה אֲפִשֵׁר לֹמַר שְׁבַשַׁעַת
נְדוּתָהּ עֲצָמָה אֵם בַּעֲלוּ לֹא קֵנוּ, וְלִזְוָה הוּצֻרְכוּ
לְהוֹכִיחַ מֵהַךְ סוּגִיא בְּפַסְחִים דְּאֶפְי בְּשַׁעַת נְדוּתָהּ
אֵם בַּעֲלוּ קֵנוּ⁷¹.

וּמְבוּאָר הֵיטֵב דְּלֹא מִצִּי הַתּוֹסֵי לִישֵׁב עֵיקֵר
הַקּוּשִׁיא דְּלֹא אַמְרִינֵן נְאֻסְרָה בְּנֹדָה
מְשׁוּם דְּדִינָא הוּא דָּאֵם בַּעֲלוּ קֵנוּ, דְּהָא גּוּפָא
קָשִׁיא מְאִי טַעְמָא אֵם בַּעֲלוּ קֵנוּ, וְלִזְוָה הַקְּדִימוּ
הַתּוֹסֵי סְבַרְתָּם דְּנַדָּה לְכ"ע אִסִּירָא וְלֹא חֲשִׁיבָא
כְּלָל אִיסוּר הַדּוּחָה יְבוּם, וְחֲלֻקָּה הִיא בִּיסוּד
דִּינָה מְאֻשָּׁה שְׁאֻסְרָה בְּעַצַּם הִיבּוֹם כְּעֵרִיּוֹת אוֹ
רְחִינֵי לְעוּנֵי וְטוּרָה

הַתּוֹסֵי וְתִירוּץ הַתּוֹסֵי דְּנַדָּה לֹא דְּמִי לְאַחוּת
אַשָּׁה, וְלְאַחַר מְכֵן הִקְשָׁה שְׁלֹא תַעֲלָה לְחֲלִיצָה
מְשׁוּם דְּכָל שְׁאִינָה עוֹלָה לִיבּוֹם אִינָה עוֹלָה
לְחֲלִיצָה, וְעַל זֶה תִּירוּץ וּז"ל, וְעוּד דְּאֶפְי אֵם בַּא
עֲלִיָּה בְּנֹדָתָה קְנָאָה כְּדְמוּכַח בְּפַסְחִים וְכוּ' הִלְכֵךְ
מִיקְרִיא שְׁפִיר עוֹלָה לִיבּוֹם, עַכ"ל, וּמְבוּאָר
בְּדַבְרֵיו, דְּמָה שְׁהִבִּיא לְהַא דָּאֵם בַּא עֲלִיָּה קְנָאָה
אִין זֶה תִּירוּץ אַחַר עַל הַקּוּשִׁיא שְׁכַתְּחִילָה, אֲלֵא
בִּיאוּר אַמְאִי נֹדָה אִינָה בְּכָלֵל הַדִּין דְּכָל שְׁאִינָה
עוֹלָה לִיבּוֹם אִינָה עוֹלָה לְחֲלִיצָה.

וְיוֹתֵר מְפוּרָשׁ כֵּן בְּהַגְהוֹת מְרַדְכִי (אוֹת צ"ה)
שְׁכַתְּבַת בְּתַחֲלִילָה וּז"ל, דְּנַדָּה אַע"פ שְׁהִיא
בְּכַרְתּוּ כְּאָחוּת אַשְׁתּוּ בְּתִיבּוֹם אֲפִילוּ בַּעַת נְדוּתָהּ
כְּדְאֻמְרִינֵן בְּפַסְחִים וְכוּ', עַכ"ל, וְרַק לְאַחַר מְכֵן
הִקְשָׁה מְאִי שְׁנָא מְאָחוּת אַשָּׁה שְׁאִינָה מִתִּיבַמַּת
אַפִּי מִתָּה אַשְׁתּוּ אַחֲרֵי כֵן, עֵי"שׁ. וּמְבוּאָר

מֵא. [א] תּוֹסֵי בְּאִי"ד. וְאֲפִילוּ בְּנֹדָתָה מְשַׁמַּע
בְּפַסְחִים וְכוּ' דְּבַת יִיבּוֹם הִיא
וְכוּ' מְשַׁמַּע דְּקֵנִי לָהּ. בְּשׁוּרִית דְּעַק"א (תְּלִיתָאָה
הַנְּדַמ"ח ס"י מ"ה) הִבִּיא אֶת דְּבַרֵי הַתּוֹסֵי וּז"ל,
דְּאֶפְי אֵם בְּשַׁעַת נְפִילָתָה לִיבּוֹם הִיתָה נֹדָה מ"מ
מוֹתֵרַת לִיבּוֹם כְּשַׁתְּהֵרָה, דְּנַדָּה גִיכּ בְּתִיבּוֹם
הִיא דָּאֵם עֵבֵר וְבַעֲלָה קְנָאָה, עַכ"ל, וּמְדַבְּרֵיו
מְשַׁמַּע שְׁכוּונַת הַתּוֹסֵי בְּדַבְרֵיהֶם לְתַרְץ תִּירוּץ
אַחַר עַל קוּשִׁיתָם, דְּהַטַּעַם דְּבַנְדָּה אִין דִּין
נְאֻסְרָה הוּא מְשׁוּם שְׁאֵם עֵבֵר וְבַעֲלָה קְנָאָה,
וְנִמְצָא שְׁאֶפְי בּוּזָה נְדוּתָהּ לֹא חֲשִׁיב שְׁנְאֻסְרָה
לִיבּוֹם כְּלָל, וּמְשׁוּרָה לֹא שֵׁיךְ בַּהּ דִּין נְאֻסְרָה
אַפִּי לְאַחַר שְׁתִּיטְהֵר⁶⁹.

אֹלַם מְלִשׁוֹן הַתּוֹסֵי לֹא מְשַׁמַּע שְׁהוּא תִירוּץ
אַחַר עַל קוּשִׁיתָם, אֲלֵא תוֹסַפְת דְּבַרִים
עַל מָה שְׁתִּירְצוּ מִתַּחֲלִילָה, וְכֵן מְבוּאָר לְהֵדִיא
בְּדַבְרֵי הָרָא"שׁ (ס"י ב'), שְׁמִתַּחֲלִילָה הִבִּיא קוּשִׁית